

16. 6. 1989
Vlčí Vlny

16.

Budeme stateční jako František Stárek

Ch 77/47/89

Tento týden, od 26. do 30. června 1989, probíhá u okresního soudu v Ústí nad Orlicí hlavní líčení v trestní věci proti Františku Stárkovi a Ivo Vojtkové.

Obžaloba viny 35letého učňuka Františka Stárka z trestného činu pobuřování, jehož se měl dopustit vydáváním a rozšířováním česopisů Vokno a Voknoviny. Iva Vojtková, držka Františka Stárka, je obžalovaná z pomocí k tomuto trestnému činu.

Budeme-li uznáni vinovní, hrozí jim tresty odnětí svobody od jednoho roku do pěti let a další vedení tresty.

František Stárek, signatér Charty 77 a člen kolektivu jejich mluvčích, je veřejně činný již od roku 1975. Vznik Charty 77 a součinky nezávislého hnutí v Československu jsou úzce spjaty se solidaritou, projevovanou v letech 1976 s významnými hudebníky skupiny Plastic People a aktivisty kulturního undergroundu, k nimž patřil i František Stárek. V paralelním, tzv. přešticím procesu byl tehdy po několikanásobné vazbě odsouzen k podmíněnému trestu za organizování hudebního večera.

Díl roku 1979 využíval František Stárek, v undergroundu známý pod přezdívkou Čuňas, nezávislý kulturní časopis Vokno. Byl za to opět uvězněn a ve vězení strávil tři a půl roku /1981-1984/; poté byl ještě podroběn potupnému tzv. ochrannému odsídu.

Po svém propuštění František Stárek vydávání Vokna obnovil. V roce 1987 k němu přibyl měsíčník Voknoviny, přinášející aktuální informace o nezávislých kulturních akcích a represích proti ním. Obě časopisy vycházejí od lounského ročku již s adresami vydavatele, mezi nimiž je na prvním místě František Stárek. Vokno se stává významnou kulturní institucí, rozvíjející stále nové aktivity. Má svůj vlastní videomagazín, pořádá nezávislé umělecké výstavy na Štěleckém ostrově v Praze, vydává beletrii i odborné knihy, a hlavně poskytuje všechnou pomoc při sebeorganizování mladých lidí po celé republice, při jejich pokusech o nezávislý kulturní a politický projev.

František Stárek věnuje této činnosti všechn svůj volný čas. Nesoustředi se však výhradně na tzv. kulturní underground: v publikaci činnosti i v pořádání kulturních akcí usiluje o otevřenosť a součinnost s různými skupinami a průdy. Sám se zasazuje o pořádání tzv. fóra Charty 77, podílí se na práci Charty 77, spolupracuje s VONS, působí v Polsko-české solidaritě. Snaží se překonávat některé postoje, udržující se v undergroundu: staví se proti přežívajícímu izolacionismu tohoto prostředí, proti paušálnímu a povrchnímu odmítání "establishmentu", proti vyloučené generaciálnímu vidění světa. Hlavně usiluje - v duchu zased Charty 77 - o právo na veřejné působení všech nezávislých aktivit; sám je vždy mezi prvními, kdo tuto zásadu veřejného vystupování sami statečně uskutečňují.

Tuto Stárkovu činnost a tuto jeho konцепci uznaly orgány státní moci za tak nebezpečnou, že se rozhodly Vokno znova zlikvidovat a Františka Stárka uvěznit. Od 23. února 1989 je ve vazbě v Hradci Králové.

Soudní proces, který právě probíhá, není proces s člověkem, který by svou činnost před státními orgány a tím i před veřejností utajoval, nýbrž jedním z předních aktivistů nezávislé kultury v nejširším smyslu toho slova, který si je vědom svých práv, garantovanými mezinárodními pakty i helsinskými ujednáními, a který podle těchto práv žije a jedná.

Osdud Františka Stárka může zmírnit solidarita nás všech, v Československu i v zahraničí. Orgánům státní moci však musíme nejen ukázat, že nám uvěznění Františka Stárka není lhůstejně, nýbrž i to, že se jím nenecháme zastřasit a že v sobě najočerně alespoň část oné statečnosti, již vyniká František Stárek. Tím se stane jeho uvěznění společensky neúčinné.

V Praze 24. června 1989

Tomáš Hradilek
mluvčí Charty 77

Dana Němcová
mluvčí Charty 77

Sáša Vondráček
mluvčí Charty 77

JE TO NA NÁS

/pokus o medailon/

JIFF Kostůr

Čuřasi ty prase
zas smrdíš v base
/z říkánk Skaláka/

Začalo této, dle já ležím na gauči jako Lazar. Rozložený v nestlaných polštářích ulevuju krční páteři a bolesterni, které mi od ní vystřeluji do ruky. Venku svítí slunce, větr čechrá travnatou hladinu zahrady u lesa a já pořád nemůžu zapřáhnout mladou huculku Kamili do koňské obracečky, abych začel senoseč. To všeck není to nejhorší. Před chvílí jsem si pustil lidlosti a názory a Lida Rakušanová oznámila, že soud v Ústí na Orlici už skončil a František Stárek vyfasioval dva a půl roku na tvrdo a dva roky ochranného dohledu. Bože, zas ta pálkal vyhrkne ze mě. Rukou mi projel pálivý elektrický náboj a tak proklínám pro změnu svou zrádcovskou pazouru. Myslel jsem, že několik dní relativního klidu ji pomohou, aby vydržela ručitivé cirkotání rychlíkem do Východních Čech a že se zúčastním poslední den 30. června, jak byl označován časový průběh soudu. A ono předtis, komunisti přečítali ně i přiskřípy nervový kořen mezi obrati. Fandu, snad mi slárnoucí krk dovolí aspoň udržet v ruce lehkou propisku...

Letos uplynulo deset let, kdy vzniklo VOKNO, undergroundový časopis s nejdelení tradicí, jak ho inzeruje na svých stránkách mladší REVOLVER REVUJ, která je intelektuálněji zakoupená. Čuřas těch deset let oslavil po svém. Zase brůčí v kriminale. To uvedené desetileté výročí je pouze jeho, a znova to zdůrazňuji, pouze Fandova zásluha. Major byl u všechno, ale u počátku VOKNA a jeho prvního období nebyl, Sašo, jak uvádí ve svém článku Majorův poslední soud? /časopis SFONTE, roč. 1, čís. 1, červen 83/. Zmiňuji se o tom pro přesnost informace, protože i tak slouží Majorovi ke cti, že za VOKNO odsečel tři a půl roku nevinně, což mimo zvýrazňuje absurdnost, ve které žijeme. Ani Fanda neodsečel za VOKNU tři a půl roku, jak stojí v dokumentu Charty 77: Budme stateční jako František Stárek. V Chomutově ve dvaadesátém mu přišli stejnou paletu jako dnes, včetně ochranného náhubku. Jsou to pochopitelné prkotiny, co tady uvádí, ale byl jsem přitom. Jenže o mně není řeč.

Fandu jsem poznal v osmdesátém roce na baraku v Nové Vísce. Byl to už tehdy těžký porizek s náběhem plešky na čele, srámovaným dlouhými vlasy na ramena. Mez severočeskými androši měl prezidium Čuřas.

V líných serpentínách Krušných hor nad Dubim u Teplic jsem si málem vykroutil u volantu ruce z klubů. Mám ale vcelku slušný orientační smysl a tak jsem brzy zastavil autík u jedné chaty pod Komáří Věžkou. Dřevem obložený interiér mi poskytl opět známý obrázek, který jsem prevíděl po půl roce už nějaký čas zatíval. Půdním ložním prostorem se vznášel litový psnička veškeré matrace posteli a další příhodné místa byly zavoleny rozloženými archy s beratým tiskem.) Uproušťel papírového obložení si Fanda, tento samizdatový králi sedmdesátých let, presouval bricho za předputyni rozmnhožovací technikou, jeho je stroj Ormig, kterým v restauracích vyhotovují fialové jídelní lístky. Těbudi, ten Čuřas je učiněný džabíl, napadlo mi okamžitě jako už pokolikále. Třetí den a noc dřípi přilepený na tvrdé umakartové židlí a žvýká klikou jako blázen, řekl jsem si, když jsem se po dravili. Ještěže jsem pouhý pisátek a akorát si hrblím záda naří hukatní pachbo stroje a to ještě ponejvíc nad svými texty, chtěl jsem dodat, ale už jsem to nasthl. Ve velký mág na mě blýskl okly brejli a zavelel: "Běž mi udělat chleba se sádlem a namaž ho tlustě, rád rám jsem ještě nežral. Jo a pak koukej rozkládat papíry, už mám pětku VOKNA skoro vytocenou!"

Taňte dissidentská žánrová scénka už patří historii. Ne všeck docela. Když jsem se dozvěděl podrobnosti o novém zatčení Fandy, vrtalo mi hlavou, proč měl všechno u té své Ivy. Dokonce tri Avie malém věci nevzbaly. Ted už to vše, protože jsem opět svědkem bezradnosti, zádrželé kolena patnáctky VOKNA, která musí spatřit svět už bez Fandy. Byl na to vždycky v podstatě sám a vyrábel VOKNO a VOKNOVINY na koleno. I když měl nyní psaci stroj s pamětí. To není dobrá vizuální pro tzv. Underground. Fanda se svými spolupracovníky už delší dobu vydával VOKNO v tristakusovém nařízku. VOKNOVINY dokonc dosahovaly pětiset kusů. To se mezi čtenáři nenašlo aspoň přísnější dělnici, když dělník s velkým D jako je Čuřas může být na světě jen jeden? A co ta projevovaná masová čtenářská všechnost /netýká se Chomutova/ a solidarnost v Ústí nad Orlicí, když se i Egon Bondy z té hrstky, která se v soudní budově shromáždila, chtěl meznout a podřezat sv žiletou ve vaně? Korunu všemu nasadili ti čtenáři, z nichž řada si při svědečských výpověďích pouštěla hubu na špacír. Fanda jim ve VOKNOVINACH servíruje dlouhopodobý seriál o zakonu o SNB a poučení, jak se v podobných situacích chovat, a oni bud neumí číst nebo jim spadne srdeč do androšských kaihot. Vzniká proto u mě otázka, zda nějaká angažovanost a aktivity má vůbec cenu. Utáhnu je, že jsem viděl už patnáctku VOKNOVIN, i když to není moje parketa. Snad to nebude úplně ještě tak zlé.

Poslední dobou jsme s Fandou neudržovali už takli osobní kontakt. Bydlím od Prahy přes dvacet kilometrů a v hotelně u Tomáše na Malé Straně se dveře netrhly a tak jsem se stykali převážně pracovně. Protože jsem si v lonihle pokusu o medailon vytík za cíl důraz za lidskou dimenzi, uvedu ještě jednu Fandovu vlastnost, poměrně neznámou. Některé útulitné duše odrážuje pří jeho aróganost, já bych to spíš nazval hubatost, neboť mluví jak mu narostl nebejk. Málokdo věděl o Fandovi vi, že má rád děti. Na Nové Vísce jsem byl kolikrát svědkem, jak matky vynedávaly příležitostne milence nebo si dávaly s příjem

díl trupmety a Fanda jejich dětem kreslili obrázky či s nimi jinak dováděl. Sám vlastní dítě nemá, ale před čtyřmi roky přivedl do Podolí na parník Ivu Vojtkovou a jejíma dvěma kluky a cestovali společně s ještě dalšími známými na výlet do Štěchovic. Občas jsem ho potkal, jak spěchá na Hlavní nádraží na rychlík do Ústí nad Orlicí, aby věnoval také čas rodině, kterou tam získal. Vyprávěl mi také jednou u sebe v kotelně, jak pro kluky vymyslel nějaké gramatické pexeso a hravou formou je přivádl k zlepšení v češtině. O jeho odpovědné povaze svědčí také fakt, že si do vazby nechal povolat advokáta, aby mu poradil, jak vypořádat v případě Ivy, protože si dělal hlavu jedině z toho, že to má odnést s ním. Jako poslední drb na něho prozradím, že se hodlá oženit, a to až ve výkonu trestu, protože ve vazbě to nejdě. Fando a Ivo, přijměte touhle cestou moje upřímné blahopřání!

Cítící svědek soudu v Ústí nad Orlicí mi řekl, že a když Fandu odváděli po rozsudku do antonu, kříki přes ramena bachařů: "Je to na vás!" Měl pochopitelně na mysli hlavně VOKNO, VOKNOVINY a další věci. Ve své závěrečné řeči nakonec uvedl: "Nejvíce ze všeho bych si přál, aby vlna politických procesů byla již v této zemi poslední."

Pokud se týká dalšího vydávání VOKNA, které letos slaví desetileté výročí, to leží na bedrech těch, co hodlají ho zachovat pro budoucnost. Aby ale Fanda, Magor, Petr Čibulka a další seděli v kriminále napospol, o to se musíme zasadit všichni. Je to na nás!

"PRÁVNÍ JISTOTY KAŽDÉMU"

(František Stárek a Iva Vojtková před soudem)

Z.B.

26. 6. 1989 se v Ústí nad Orlicí rozběhl další ze série procesů, jimiž mám naše dnešní moc dokazuje, jak si v reálných podmínkách představuje dodržování základních lidských práv a mezinárodních úmluv, pod něž se v nedavné době opět poděpsala. Cílem jejího útoku se tentokrát stal František Stárek, šéfredaktor a vydavatel Vokna, Voknovin, knižnice Vokna a videomagazínu, a Iva Vojtková. Nebyli to však pouze oni, komu se čs. establishment rozhodl pohrozit svou "dělnickou" pěstí. Na lavici obžalovaných, i když prozatím jen fiktivně, seděl totiž veškerý náš současný nezávislý tlak.

Uvodem několik slov o okolnostech, které provázely probíhající soudní jednání. Tady snad stojí za zmínku, že od pondělí 25. 5. vypadao Ústí nad Orlicí, jako by se na jeho výkladní skříň chystala parta amerických Hell's Angels. To znamená: hídky na všech přistupových cestách, stejně jako i na nádraží a v ulicích vedoucích k soudní budově. Tam (mlmo řady chlépků, snažících se maskovat své služební poslání elegantním kvádrovn) stáli přímo před vchodem čtyři uniformovaní policajti a každého, kdo mířil dovnitř, si "upamatovával" do svých "adresářů". Veřejnosti bylo v soudní síni vyhrazeno deset míst, ze kterých si člověk zbral a Stb a další tři pak místní funkcionáři, pro něž, jak se ukázalo, to byla vhodná příležitost důkladně si schrupnout. Během soudu trpělo celé město zákazem prodeje lehvového piva, a to je k pořádkumilovnosti tamního kraje asi tak vše.

Hlavní líčení zahájila předsedkyně senátu JUDr. Fajfrová a po ní nastoupil prokurátor Mazancov. Ten obvinil Frantu z tr. č. pobuřování (§ 100, odst. 1, písm. a, odst. 3, písm. a), kterého se měl dopustit tím, že od r. 1987 do února 1989 vydával a rozšíroval tiskoviny zaměřené proti soc. stát. a spol. zřízení a Ivi Vojtkovou za dopornoc k tomuto tr. č. O Mazancovi snad jen lhalik, že se předvedl jako skutečný odborník na literaturu let padesátých, přesněji: přes publikace typu "Proces s protistátním spikleneckým centrem" aj. Jeho litani obsahovaly celkem 24x slovo "prolisocialistický" a "protislátní", a když k tomu ještě duchaplně připojil: "proti dělnické třídě a komunistické straně", bylo nasnadě, v jakých časech naší justice našel své předchůdce a vzory. Samozřejmě také nězapomněl zdůraznit, že Čuňas se v 70. letech podílel na vystoupení takových živlů, jako byly Plastic People a DE 307 (pozn. aut.: nejde o překlep) a ve chvíli, kdy se rozhovořil o spojení s Janem Pelcem a zahraniční reakci, dalo se již tušit, kolik toho od něj může Franta čekat. Ten se před soudem objevil ve svém klasickém pracovním svetru s emblémem Vokna a nutno dodat, že i přes čtyři měsíce strávený v tradiční vazbě, byl naprostota O. K. Na adresu obžaloby stručně poznámenal, že to není poprvé, kdy se ho stalinobrežněvoksný aparát rozhodl dostat za mráz a připomněl také znění čl. 19 Všeobecné deklarace lidských práv. Poté už Justiční mašinérii nic nebránilo v tom, aby se její ozubená kola rozběhla na plné obrátky. Během hlavního líčení byly čteny a vyslechnuty výpovědi až 30 svědků, z nichž 13 se jich dostavilo k soudu. 22 svědků vypořádala odsnitlo. Zastavovat se u jednotlivých svědectví neměl smysl, k některým snad můžu dodat, že mnozí Čuňasovi kámoši se skutečně vyznamenali. Co se však obžalobě zjevně vymklo z její růže, bylo sedm přílomých, kteří shodně vypořádali, jakými prostředky je mjr. Kvaš přinutil podepsat protokol. Tedy např. vyhrožoval vazbou a dotazy, zabývajícími se zdravím jejich dětí. (To nakonec potvrdil i Franta, kterému hrozil zavření Ivy). Kvaš a jeho kolega Sejkrek před soudem všechna obvinění samozřejmě popřeli, takže se na věci stejně nic nezměnilo. Dále byl přečten posudek FÚTI, a když se Franta a jeho obhájce dožadovali autora tohoto díla, ukázalo se, že je za ním skryt anonym. V úterý se k soudu dostavili odborníci F. M. V. z oboru grafické expertizy, Jaktyloskopie, biologie, chemické expertizy a mechanoskopie. Ani oni však nespisili očekávaní obžaloby, neboť z jejich posudků bylo možné použít pouze potvrzení Frantových otisků na zabaveném psacím stroji Zeta. Při provádění důkazů přečetla JUDr. Fajfrová z Voknovin články: Važený Jane Jircus. Na Štěleckém

ostrově. Že nejsme vopice, Revizor, povstaň velké město pražské, Opis nepovedené severní Čechy, O co vám jde zákon? a Praha horší, ale krásná a statečná. K nim obhájce JUDr. Hulík dodal, že se zde kritizují činnosti mocenských orgánů, ale není z nich zřejmé, že by ti dalovaly o změnu společenského a politického zřízení. Mimo to také upozornil, že by se jejich obsahem v žádném případě neměl zabývat soud, nýbrž jde o literární kritika. Závěrečný den: Kaváňho líčení, ve středu, přečetl prokurátor Mazanec zaobhájení a návrh obžaloby. V poslouchání v něm jen zopakoval svou úvodní řeč, a přestože mu obhajoba během jednání poskytla materiály z Gramophone (staří o Plasticích, DG 307, Aktuálech a Magorový "Zprávy o třetím hudebním obrození"), Kmene (Peterkův článek o Šk. voreckém, Havlovi a Kunderovi) a Tvorby (Okrouhlík): "Právní jistoty každému", kde se mmj. hovoří o nepostačující a snadno zneužitelné formulaci § 100, pokračoval, nikterak ze svého stalinského slohu neslivil. V závěru navrhl pro Frantu odňtí svobody do poloviny tr. sazby, a to v II. NVS; z důvodu obecného zájmu zabavení většiny cennějších věcí a tvé trest odňtí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem na zkušební lhůtu dvou let. Přitom u Ivy neměl jakékoli podklady k tomu, aby ji mohl dokázat, že věděla o cyklostylu a psacím stroji, které si tři dny před svým zatčením přivezl Čuňas do jejího rodinného domku. Závazky čs. vlády dodržovat mezinárodní smlouvy o lidských právech obešel Mazanec tím, že se v případě F. Stárka jedná o vnitřní záležitost našeho suverenního státu, a tudíž pro něj vlastně ani žádná všeobecná práva neplatí. Po Mazancovi přišla řada na obhájce JUDr. Hulíka. Jeho a Frantovu závěrečnou řeč otiskujeme v plném znění, takže se ji zabývat nebudu. Rozsudek? Senát si na něj ponechal více než čtyři hodiny a vyhověl jím obžalobě doslova ve všech bodech. Proti rozsudku se Franta i obhájce okamžitě odvolali.

Co doplnit? Předešlým za Čuňase a Vokno poděkovat našim mráničkám a celýmu undergroundu. Od pondělí do středy se nás u soudu nesešlo víc jak deset a mám pocit, že jestli teď Frantu skutečně něco mrzí, pak je to právě tohle.

Závěrečná řeč Františka Stárka před Okresním soudem v Ústí nad Orlicí

"Z projevu pana prokurátora opět zavál ledový dech studené války. Naštěstí se vývoj neřídí přáními prokurátorů a majorů StB. Nanevýše se jen ještě nějaký čas může dařit blokovat pozitivní změny. Smutné na tom je, že se to netýká jen naší země. Občané Evropy by se asi příliš netěšili na takový společný právní prostor, kde by ve vyšetřovnách Bezpečnosti stály sochy Stalina. Někteří byrokraté už nyní chápou, že jejich činy budou brzy předmětem společenského odsudku. O tom mě přesvědčuje anonymita Vyjádření Federálního ústavu pro tisk a informace. Na druhé straně mě skutečně mrzí, že nám svůj názor nenapsala ta soudružka z OV KSČ, protože my jsme na dialog připraveni. Ale dialog nejde vést skrz mríže a ostnatý drát.

Obžaloba viní Voknoviny mimo jiné i z toho, že otisky karikaturu znevažující přestavbu. Za nejhorskou karikaturu přestavby já však považuji samotný postup proti časopisu Vokno. O existenci tohoto časopisu nemám žádné obavy, ten už žije vlastním životem.

Na závěr snad ještě jedno moje přání. Velmi bych si přál, aby probíhající vlna politických procesů byla poslední v naší zemi."

Obhajoba Františka Stárka a Ivy Vojtkové JUDr. Milan Hulík

Úvodem své závěrečné řeči bych chtěl konstatovat tuto skutečnost. Můj mandant F. Stárek je vinen – vinen tím, že bez souhlasu příslušných orgánů vydával tiskoviny mající charakter periodického tisku. Tím porušil ustanovení § 2 zák. č. 94/1949 Sb. (vydavatelského zákona), § 4 téhož zákona (týkající se rozšiřování) a ustanovení § 5 zák. č. 81/66 Sb. Tím se dopustil přestupku podle § 6 odst. 1 zák. č. 50/61 tzv. zákona přestupkového.

Ale můj klient je obžalován pro trestný čin pobuřování podle § 100 odst. 1, 3 tr. z. a soud se musí zabývat tím, zda-li jeho jednání naplňuje znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu. Byla zde slyšena řada svědků a chtěl bych zdůraznit, že šlo o svědky obžaloby. Obhajoba navrhla toliko výslech svědků Cibulky, jehož výslech byl soudem zamítnut. Ale slyšení svědců obžaloby vypovidáli tak, že se jejich výpověď může obhajoba dovolat, neboť vypovídali ve prospěch obžalovaného Stárka.

Téměř všichni svědci, až na svědkyni Konvalinovou, která se vyjádřila neutrálne, hodnotili kladně osobu F. Stárka, kladně hodnotili i tiskoviny VOKNO a VOKNOVINY, pokládal Je za zajímavé a užitečné, za tiskoviny vyplňující mezery v informačních mediích a nikdo z nich se necitil pobouřen či pohoršen články v nich otištěnými. To jistě samo o sobě nevyvraží obžalobu z pobuřování, protože pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu se nevyžaduje, aby k pobuření u pobuřovaných osob došlo.

Je jistě také možné namítat, že slyšení svědců představují úzký okruh lidí stejných názorů jako obžalovaný. To je asi pravda, ale zdůrazňuji, žeže jde o svědky navržené obžalobou, nikoliv obhajobou. Na

druhé straně názory těchto svědků dosvědčují, že VOKNO a VOKNOVINY mají své čtenáře, že existuje vrstva lidí, které neuspokojují oficiální časopisy a periodika zaměřená na hudbu a že tedy tyto tiskoviny vyplňovaly určitou informační mezuru.

Protože některí z těchto svědků, nebo jejich většina, vypovídali do jisté míry odchylně v hlavním líčení než v přípravném, bylo by jistě zajímavé vědět, jak by dopadly výslechy dalších svědků v hlavním líčení, jejichž výpovědi byly jen čteny.

Ostatně myslím, že ti svědci, kteří se nedostavili, tak učinili proto, že se nechtěli znát ke svým výpovědím z přípravného řízení a zároveň se obávali vypovídat před soudem jinak. Myslím, že není důvodem nevěřit svědkům slyšeným a byla jich to většina, kteří vysvětlili rozdílnost svých výpovědí, učiněných v přípravném řízení a hlavním líčení nátlakem na ně činěným a navrhoji v tomto smyslu, aby soud vycházel z výpovědi těchto svědků učiněných v hlavním líčení a to již také s ohledem na zásadu priority hlavního líčení před přípravným řízením. Ale i když shrneme všechny výpovědi, včetně výpovědi svědků z přípravného řízení – celkem asi 40, zjistíme, že jen asi dva svědci se vyjádřili negativně, byli pobouřeni nebo dotčeni obsahem tiskovin VOKNO a VOKNOVINY. Ale jak jsem uvedl, subjektivní pobouření svědků není pro posouzení naplnění skutkové podstaty trestního činu pobuřování důležité.

Soud se musí tedy zabývat obsahem tiskovin, činností obžalovaného Stárka, aby mohl učinit závěr, zda-li je skutková podstata tohoto trestního činu naplněna. Zde bych chtěl ocitovat z článku otištěném v časopise Tvorba z rozhovoru se Zbyňkem Okrouhlíkým, místopředsedou Výboru čs. veřejnosti pro lidská práva a humanitární otázky, v němž tento říká: "že ustanovení o trestním činu pobuřování jsou nejasná. Záleží na výkladu tohoto § orgány trestního řízení a je třeba upřesnit toto ustanovení tak, aby výklad byl jednoznačný. Mocenských zásahů je možno použít jen tehdy, jestliže by jednáním byly ohroženy zájmy jednotlivce či společnosti."

Obžaloba zdůvodňuje naplnění skutkové podstaty trestního činu pobuřování jednáním obžalovaného Stárka a pomocí k tomuto trestnímu činu jednáním Vojtkové pomocí terminů "protisocialistický" či "z nepřátelství k socialistickému zřízení". V obžalobě jsou tyto terminy použity celkem 24x. Pokud jde o § 100 - pobuřování, tak tato norma obsahuje tyto terminy jednak ve své hypotéze (z nepřátelství k socialistickému, společenskému a státnímu zřízení republiky) jako charakterizaci pohnutky a dále v její dispozici jako charakterizace jednotlivých znaků skutkové podstaty trestního činu pobuřování podle § 100 tr. z., odst. 1) - 3).

Protože používání těchto terminů je leitmotivem obžaloby, dřítm se povinen z hlediska obhajoby k nim vyjádřit a to právě pro četnost jejich použití a proto, že tyto terminy charakterizují hlavní znaky skutkové podstaty - subjektivní i objektivní stránku, jakož i objekt trestního činu.

Musím tak učinit v souvislosti s dalším termínem obsaženým v obžalobě, to jest, že obžalovaný Stárek útočil proti politice socialistického státu v oblasti kultury, zejména hudby, literatury a výtvarného umění a že napadal rozhodnutí orgánů státní moci za jimi přijatá opatření a rozhodnutí v této oblasti. Obžaloba toto uvádí obecně, bez konkretizace. Obecně je tedy nutno říci, a dnes to není žádným tajemstvím, protože se o tom v rámci československé "glasnosti" piše ve sdělovacích prostředcích, že mnoho takovýchto rozhodnutí státních a administrativních orgánů v oblasti kultury bylo nesprávných ať už v oblasti hudby, literatury a výtvarného umění. Mám tím na mysli nejrůznější zakazy postihující různé hudební skupiny, např. FRAMUS 5, skupinu Pražský výběr či zpěváky Michala Prokopa nebo Mertu. O tom se již dnes normálně piše, viz např. časopisy Gramorevue č. 5/89 nebo Melodie č. 5/89.

V obžalobě zmínovaná hudební skupina (a to s kriminalizujícím podtextem) Plastic People (dnes s názvem Púlnec) legálně a normálně koncertuje na zájezdou v USA.

Těch příkladů je daleko více a nejen z oblasti hudby, i dnes se přiznává, že v období naší "stagnace" byly vydány nesprávné zakazy hrani a vystupování i takovým hercům jako např. národním umělcům Rudolfu Hrušínskému a Janu Werichovi. (viz čl. národního umělce Jana Pilaře v Kmeni č. 25).

V tomto časopise v č. 24 je možno se dočíst i to, že např. se bude do knihoven vracet několik stovek titulů, dosevadních prohibit - knih, které byly zakázány a že budou vydávány i autori, rovněž dosud zakázani. V tomto čísle Krnene je rozhovor s tajemníkem Svazu spisovatelů Josejem Peterkou, který nikoliv negativně, píše o autorech jako je Havel, Václavík, Kundera, Kohout, Škvorecký a další a dožaduje se jejich návratu do literatury a do knihoven. Mluví rovněž o potřebě vydávání jejich knih a i když zde není čas na citace, chci říct, že tak, tako se mění názor na dříve zavržené spisovatele a zakázanou kulturu, mělo by se to odrazit i v tom, že by otázky kultury vůbec neměly být námetem činnosti orgánů trestního řízení.

Na tomto místě je třeba zcela odmítnout odborné vyjádření Federálního úředu pro tisk a informace, které je součástí spisu, a k němuž jsme vznесli výhrady již v průběhu hlavního líčení. Jak z nečitelného podpisu vyplývá, toto vyjádření představuje subjektivní názor jednoho soudce. Ten je zcela v rozporu s výše uvedenými novými trendy v hodnocení české, dosud probhibitní literatury a kultury a operuje tiskovými pojmy jsko trockismus (jakoby nebylo přehodnocování sovětské historie v rámci přestavby), v souvislosti s knihou J. Škvoreckého se používají termíny primitivní a vulgární apod. Ale navíc toto vyjádření dokonce přímo právně kvalifikuje jednotlivé články z Vokna a Voknovin, podřazuje je přímo pod § trestního zákona a kdyby ještě uvedlo výši trestů, tak by se tento soud nemusel vůbec konat.

Jestliže tedy obžaloba vní málo mendanta z kritiky rozhodnutí tykajících se kulturní politiky, měla by konkrétně uvést, o jaká rozhodnutí státních orgánů šlo - aby soud mohl posoudit, a to s ohledem na

Obhajoba Františka Stárka a Ivy Vojtkové

Vážený pane předsedo, vážený senátor krajského soudu, pane kolego prokurátore,

můj klient František Stárek byl odsouzen rozsudkem okresního soudu v Ústí nad Orlicí pro trestný čin pobuřování podle § 100 tr. z. a moje klientka Iva Vejtková pro pomoc k tomuto trestnému činu. Proti rozsudku okr. soudu oba odsouzení podali odvolání, které zde bylo podrobně referováno. Dovolte mi prosím, abych tato odvolání ještě doplnil o následující předmět:

Z odvolání mých klientů vyplývá, že rozsudek soudu I. stupně považují za nesprávný, pokud jde o právní závěr tohoto soudu o naplnění skutkové podstaty tr. činu podle § 100 tr. z. jejich jednáním z ve své závěrečné řeči bych chtěl právě zdůraznit ty právní argumenty a důvody, které podle našeho názoru prokazují nesprávnost právních závěrů soudu I. stupně týkajících se hodnocení znaku skutkové podstaty trestného činu poškozování a tím i nesprávnost celého právního závěru soudu I. stupně o vině mých klientů.

Protože podruhé celé řeči je posouzení jednání mých klientů právě z hlediska jednotlivých znaků skuskové podstavy trestného činu pobuřování, chtěl bych se blížeji zabývat touto skutkovou podstatou, její hypotézou a dispozicí.

Trestného čnu: pobírání podle § 100 tr. z. se dopustí ten "kdo z neprátelesty k socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky nejméně dvě osoby pobírá a to proti".

- a) společenskému a státnímu zřízení republiky
  - b) její územní existenci, obranyschopnosti, samostatnosti
  - c) proti spojeneckým nebo přátelským vztahům republiky k jiným státům".

Trestní zákon nevyčítávuje co to pobuřování je - podle komentáře k tr. zákonu je pobuřujícím projevem jakékoliv negativní působení na lidí způsobilé u nich v prostředí, v němž byl projev učiněn, vyvolat nepřátelské smyslové nebo nepřátelskou náladu proti republice a jejím zájmům chráněným ust. § 100.

Podle Komentáře je potřebující projev nutno vždy posuzovat v souvislosti s okolnostmi, za nichž byl pronoven. Proto je třeba v každém případě při hodnocení konkrétního projevu zkoumat, kym, v jakém prostředí, ke komu, proti čemu a za jaké současné místní a politické situace byl pronesen. Tolk Komentář k trestnímu zákonu.

Jestliže tento zákon "expresis verbis" nestanoví co to pobuřování je, je na soudě, aby po nečlenném zvažení všech okolností a tedy i oné vnitřní a mezinárodní situace tak učinil sam. Ve své závěrečné řeči před soudem 1. stupně, jakož i v písemně vypracovaném odvolání, jsem se pokusil prokázat, že šíření informací zadáním jak to činil můj klient František Stárek, to jest vydávání časopisu VOKNU a VOKNUVINY a články v nich obsaženými, právě v období přestavby a demokratizace a to i přestavby a demokratizace čs. právního řádu, nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu pobuřování podle § 100 tr.

Není tajemstvím, nýbrž dnes otevřeně publikovanou záležitostí, že současný čs. právní rád nedostatečně upravuje základní práva - práva lidská a občanská. V tomto směru odkazují na rozhovor s řediteli Ústavu státu a práva ČSVAV j. Blažožem otištěný v Mladé frontě dne 26. 8. 1989. Protože mezi tato práva patří i právo na čtení myšlenek a informací, musí soud, který je pochopitelně vězán právem pozitivním, nikoliv přirozeným, jež je právě vyjádření uvedených prav, o to pečlivěji se zabývat právem při oném širokém významu slova „právo“ vyjádřeného v dispozici trestní normy či pojmu „nepřátele státu“ k socialismu a společenskemu zřízení, vyjádřenému v hypotéze normy, zda-li i dnes je možno takové vyjádření odlišných názorů - kritiky - jež jsou obsahem inkriminovaných článků v časopisech VUKNO a VOKNOVINY považovat za pobrušování ve smyslu § 100 tr. z. Dovolte mi, právě v této souvislosti, citát ze sovětského tisku, který jsem použil již před soudem I. stupně.

Jde o článek Igora Arleviče "Neatisolované lekce" z časopisu Nová doba č. 25/09. Čtuji: "Jakýkoliv projev odlišného smýšlení, samostatného usuzování, jakékoli shora neposvěcené iniciativy byl posuzován často jako potenciální opozice vůči oficiálnímu kursu, který už pro svou oficiálnost měl status nedotknutelnosti. Ve všech oblastech začala dominovat tendence k jednomyslnosti na základě jediného oficiálního názoru. Pluralismus je neslučitelný a dogmatickým pseudoreligiosním vědomím a proto byl přijímán jako nezádoucí, škodlivý a nebezpečný. V tom byly kořeny nesnášenlivosti vůči ideovým oponentům, dekonců vůči jejich fyzické existenci, prahnutí po rituálech veřejného zatracování lidí odlišného smýšlení – výře v existenci absolutní pravdy jakož i mnoha jiných levů, např. nikde jinde nevidané okutečtě mystické výry v žilatěném slovo, které, pokud proslo sítí cenzury – prostě nemohlo nabýt pravdou – poslední instancí".

Pravě tato filosofie vedla v milnulosti k tragickým procesům v Sovětském svazu, ale i u nás - pojednávám o protisocialistické byl argumentem v řadě procesů v 50. letech, v procesech, ve kterých byly vyneseny rozsudky s uloženými tresty smrti.

Nepochybuji o tom, že ještě před časem by bylo léčko možno vést právní polemiku a tou je i tato závěreční řeč, o tom jak a který útok či kritika vůči socialistickému, společenskému a státnímu zřízení - stručně řečeno proti socialismu, naplnuje či nenaplnuje skutkovou podstatu tr. činu pohřování. Myslím, že i ustanovení Komentáře k trestnímu zákonu jsou poněkud zastaralé, ale je-li ustanovení č. 100 poněkud široké a nejasné, jak to konstataju i současná právní teorie, nic nebrání soudu, tedy i krajskému, jehož rozhodnutí mohou být součásti judikatury, aby svým rozhodnutím, právě s ohledem na současnou

společenskou, politickou a mezinárodní situaci jak to dovoluje a vyžaduje Komentář k tr. zákonu, výklad tr. činu pobuřování zpřesnil.

Mělo by to svůj význam, neboť by tím lidská a občanská práva získala přesnější vymezení v naší společnosti z hlediska trestně-právního a to ještě před novelizací trestního zákona. Učinilo by to zadost názoru, vyjádřenému již v citovaném rozhovoru s vedoucím našeho nejkompetenčnějšího vědeckého pracoviště z oboru práva, citují: "Aby se ČSSR stala socialistickým právním státem, kdy právem je vázán i sám stát a občan může činit vše, co právo a zejména zákon nezakazuje." Konec citátu. Tím by i právo pozitivní akceptovalo myšlenku práva přirozeného, právně vyjádřenou poprvé v právním dokumentu, jehož dvousté výročí vzpomínáme v "Deklaraci práv člověka a občana", podle jehož článku XI. je, citují: "Svobodné sdělování názorů a myšlenek jedním z nejcennějších práv člověka. Každý občan tedy může svobodně mluvit, psát a vydávat tiskem, kromě případů, kdy je zodpovědný za zneužití této svobody podle ustanovení zákona". Konec citátu. A o poslední právě jde. Je samozřejmé, že různé společnosti a různé režimy a jejich právní řady rozdílně posuzovaly ono zneužití svobody. V historickém kontextu je třeba zajímat se většinou rakouského trestního zákona z roku 1795, který rovněž znal ustanovení obdobné trestnímu činu pobuřování, podle něhož byl trestán trestem vézení od 5 do 10 let ten: "Kdož zlostným způsobem soustřídí a spoluusedlým svým řečí, představováním písemným nebo malovaným takové myšlenky vnukal se pokusí, z nichž nelibost ke způsobu řízení a k veřejné správě zemské anebo k sporádání a ustanovení země povstatí mláže". Konec citátu. Cíluji totu ustanovení proto, abychom si všimli, jak přesně tehdy byla skutková podstata trestního činu vyplývana a charakterizována na rozdíl od právní úpravy dnešní. Podobně tomu bylo i v zákonodárství prve republiky, když např. za zneužití uvedené svobody považovala buržoasní Justice prve republiky i projev Klernenta Gottwalda na májovém průvodu strany 1. 5. 1924 v Bohumíně, kde Klernent Gottwald napadl ve svém projevu představiteli moci a zakončil svůj projev slovy: "Pryč s vládou buržoasie, zlodějů a korupčníků a dosadte vládu malého lidu, vládu proletariátu". Za to byl odsouzen, že veřejně způsobem surovým a štvavým hanobil republiku tak, že to mohlo snížit jej važnost a ohrozit obecný mír v ní". Za to mu byl učleněn trest penězitě pokuty ve výši 30,- Kč, v případě nedobytnosti mu byl učleněn náhradní trest odňatí svobody v délce 10 dnů. (Rudé právo 15. 11. 1936).

Vážený senátor, pane prokurátoru, dovolte jsem si tento historický exkus proto, abych se pokusil vysvětlit, že ustanovení trestních činů pobuřování či trestních činů etiologických byly ustanoveními, jimiž se státy, osmileté třídy a režimy bránily těm, co proti nim pobuřovali - tedy buřičům a rebelantům. Bohužel současná právní úprava trestního činu pobuřování je ve srovnání s trestně-právními úpravami dřívějšími, úpravou nejméně jasnou a nejméně přesnou.

Proto je třeba, při hodnocení jednání, které je obžalovou kvalifikováno jako naplnění skutkové podstaty tr. činu pobuřování podle § 100 tr. z. přihlednout i k mezinárodní úpravě lidských a občanských práv.

V poslední době byla ustanovení o občanských a lidských právech, které dala světu francouzská revoluce zmíněnou "Deklaraci práv člověka a občana" nově upravena a precizována i v mezinárodních dokumentech, jejichž je Československo signatářem.

Jde o Mezinárodní paket o občanských a politických právech, jehož článek 19. zaručuje právo rozšiřovat myšlenky a informace všeho druhu, bez ohledu na hranice a ústřední, písavné nebo tiskem. To může poctivěho označením. Jež jsou dány:

- a) respektováním práv jiných a jejich pověsti
- b) národní bezpečnosti
- c) veřejným zdravím
- d) morálkou
- e) veřejným pořádkem

Pokud ide o jednání mého klienta Františka Sláruka - mohlo by v jeho případě být spatřováno eventuálně pouze narušení veřejného pořádku. I zde však takováto formulace, jež se v našem právním řádu objevuje, je - opět cíluji ředitelé Ústavu státu a práva ze zmíněného rozhovoru: "formulace velice široká". Je třeba vycházet z toho, zda je přímé a zjevně nebezpečí, at již ohrožení veřejného pořádku něhož jde a kolik státních zaintérstrování opravdu průkazné".

To však podle mého názoru souč. I. stupně vo svém odůvodnění rozsudku neprokázal. Soud se výběrem vyhnul veškeré argumentaci obhajobý co se týče mezinárodních závazků z obhajobu mých klientů v tomto smyslu vůbec nehodnotil. Soud se spokojil s paučákem konstatováním, že články citované v rozsudku napiňují skutkovou podstatu trestního činu pobuřování, aniž by vysvětlil, v čem konkrétně spočívá toto pobuřování a nezkoumal spojitost konkrétních projevů, jak to požaduje Komentář k tr. zákonu "ke komu, proti čemu a za jaké současné vnitřní a mezinárodní politické situace byly učiněny".

Dominávám se, že z mít takové situace, v jaké dnes žijeme, v období perestrojky v Sovětském svazu, kde jsou tolerovány názory dříve trestné, v období hluboké demokratizace a přestavby naší společnosti - je možno tolerovat názory rozdílné názory oficiální, názory kritické a opoziční, aniž by je bylo nutno kriminalizovat. Odovídalo by to i dalšímu mezinárodnímu paketu "Závěračnému dokumentu všeobecné násladné schůzky a konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě", jehož podpisem se zúčastněná státy zavazují, že budou dovolovat jednotlivým osobám, institucím a organizacím, při respektování práv duševního vlastnictví, včetně autorského práva, získávat, vlastnit, reprodukovat a rozšiřovat j a k e k o l l

dnešní situaci, zda obžalovaný Stárek napadal rozhodnutí správná či nesprávná. Ostatně v této souvislosti je možné očekávat, že i mnohá rozhodnutí, která ve výše uvedených oblastech byla třeba do dnešního dne považována za správná, budou zátra považována za nesprávná.

Francouzský revolucionér Saint - Just, druh Robespierrov, jeden z tzv. spravedlivých, prohlásil: "Nelezte vládnout bez viny." To znamená, že každá vláda, všechny státní orgány a to i nejspravedlivější, se nutně musí dopouštět chyb, omylů a nesprávných rozhodnutí.

Nakonec si ale stejně myslím, že zabývat se touto otázkou před trestním soudem není ani vhodné ani správné. - otázky umění, hudby, literatury mají být ponechány k posuzování k tomu renomovaným a povoleným kritikům a jestliže o tom mluvím, činím tak pro obhajobu svého klienta, neboť této problematice dala trestněprávní charakter obžaloba.

Chtěl bych se vrátit k tomu, tak častokrát použitému terminu "antisocialismus", v různých formách také použitému v obžalobě. Ponechám stranou samotný pojem "socialismus", skutečnost, že tento termín bývá použit pro označení společenských systémů, způsobu vládnutí a režimů často velice odlišných. Snad stačí, poukázat na rozdíl mezi socialismem stalinským, socialismem praktikovaným v době L. I. Brežněva a socialismem v SSSR nyní v době perestrojky a Michaila Gorbačova. Tendy i dnes šlo o socialismus, ale o socialismus s rozdílným obsahem, zejména co se týče míry demokracie, možnosti uplatnění politických a občanských práv.

Obžalovaný Stárek měl zato, že vyriávání časopisu VOKNO a VOKNOVINY projevuje své názory a představy o socialismu, resp. svůj nesouhlas s formou a podobou socialismu v Československu nyní existujícího. Jeho názory vyjádřené v uvedených časopisech s názory jeho přátel jsou v rozporu s názory oficiálními. Jsou ale skutečně jen proto protisocialistické a proti společenskému a státnímu zřízení republiky?

Rudé právo dne 15. 11. 1988 přineslo rozhovor se s. Alexandrem Jakkovlevem, tajemníkem UV KSNS. S. Jakovlev v něm říká, cituj: "Pokud noviny a časopisy potlačují jiné názory, je to velmi nedemokratické. Rozvoj demokracie předpokládá, že bude dán prostor i jiným názorům ... tisk je povinen publikovat i jiné názory".

"Když už vyznáváte demokracii, veřejnou informovanost, zveřejněte tedy i jiné názory, ať už se vám libí nebo ne. To bude demokratické, to bude čestné vůči lidem. Musíme absolvoval tuto školu demokracie, musíme zvláhnout umění diskutovat, právě tím, že budeme diskutovat, se budou střetávat názory".

Joště jeden citát ze sovětského tisku z časopisu Nová doba č. 25/88. Jde o článek Igora Arieviče "Neabsolvované lekce".

"Jakýkoliv projev odlišného smýšlení, samostatného usuzování, jakýkoliv projev shora neposvěcené iniciativy byl posuzován často jako potenciální opozice vůči oficiálnímu kurzu, který už pro svou oficiálnost měl status nedotknutelnosti. Ve všech oblastech začala dominovat tendence k jednomyslnosti na základě jediného oficiálního názoru. Pluralismus je neslučitelný s dogmatickým pseudoreligiozním vědomím a proto byl přijímán jako nežádoucí, škodlivý a nebezpečný.

V tom byly kořeny nesnášenlivosti vůči ideovým oponentům, dokonce vůči jejich fyzické existenci, prahnutí po rituálech veřejného zapracování lidí odlišného smýšlení - víra v existenci absolutní pravdy, jakož i mnohých jiných jevů, např. nikde jinde nevidané skutečně mystické výry v tištěné slovo, které, pokud prošlo sítí cenzury - prostě nemohlo nebýt pravdou, poslední instancí - konec citátu.

Právě taž filosofie vedla v minulosti k tragickým procesům v SSSR, ale i u nás - pojmem "protisocialistický" byl argumentem v řadě procesů v 50. letech, i u nás, v kterých byly vynášeny rozsudky s uloženými tresty smrti.

Obžaloba se konkrétně ve své argumentaci, že obžalovaný Stárek útočil proti společenskému a státnímu zřízení republiky dovolává konkrétních členků, které zde byly čteny. V těchto článcích jsou kritizovány orgány SNB za své zákonky. Nic se tam neříká o společenském a státním zřízení, není zpochybňován charakter státu jako republiky, nežádá se změna tohoto typu státu ani jeho společenského zřízení. Jestliže obžalovaný Stárek nesouhlasí se současnou formou a podobou socialismu, je to jeho věc, jeho názor a myslím, že dnes je možno takový názor v rámci glasnosti a demokratizace i veřejně vyznávat. Dovolím si v této souvislosti ještě jednu citaci, jde o článek Rudého práva ze dne 27. 5. 1989: "Na pořadu změny zářivého rádu." Jde o rozhovor s ministrem Marianem Calfou. Otázka: Použil jste výraz "svoboda svědomí". Co si pod ním představit. Odpověď: Chceme aby občan měl ústavně zaručeno právo mít vlastní pohled na svět. Člověk může mít rozdílný světový názor, může mít svůj vlastní způsob nazírání na svět kolem nás nebo třeba vlastní škálu hodnot, může být materialistou, dialektikem, metafyzikem či třeba jen usilovat o spravedlnost a nebádat nad filosofickými přístupy. V tom by měl být svobodný. Odlišný názor by neměl být měřítkem rovnoprávnosti občanů".

František Stárek, jeho přátelé, svědci slyšení před soudem, mají jiné názory než jsou názory oficiální a já bych chtěl zdůraznit to, že se s nimi netají, že je veřejně hlásají a myslím, že nepřítelem a pachatelem trestních činů bývá ten, kdo se se svojí antispoločenskou činností tají a skrývá. Oni se naopak dožadují dialogu, toho dialogu, jakého se lidem s neoficiálním myšlením dostává dnes v Polsku, Maďarsku a SSSR.

Není sporu o tom, že obžalovaný Stárek v časopisech VOKNO a VOKNOVINY publikoval názory, které nejsou v souladu s názory oficiálními. Ale mnoho jiných názorů, ať u nás nebo v SSSR, které dříve měly punc "kacířství" se stalo názory tolerovanými či dokonce oficiálními. Právě perestrojka v SSSR je toho

důkazem a na Sjezdu lidových poslanců v SSSR v uplynulých dnech jsme mohli sledovat i to, že dřívější disident a člověk obviňovaný z antisovětské činnosti jako je akademik Sacharov se stal poslancem sjezdu.

Před několika lety jsem obhajoval klientku, která byla odsouzena pro hanobení představitele spřátele společnosti podle § 104 tr. z. Jednalo se o osobu L. I. Brežněva. Inkriminované výroky, pro které byla uznána vinnou a odsouzena, jsou ničím proti tomu, jak dnes sovětský a i československý tisk piše o L. I. Brežněovi a o členech jeho rodiny. Je samozřejmé, že v době projednávání trestní věci mé klientky byl L. I. Brežněv představitelem SSSR a skulková podstata trestného činu hanobení musela být jednáním mezi klientky naplněna. Ale mluvím o tom proto, abych dokázal, že politický vývoj jde dál, je stále rychlejší a přináší sebou změny trestněprávního charakteru.

Jsem rád, že pan prokurátor nám zde učinil výklad o mezinárodním právu a k jeho výkladu, že ČSSR jako suverénní stát má právo aplikovat ustanovení mezinárodních norem, zejména Mezinárodního paktu o občanských a politických právech způsobem, jakým uzná za vhodný a že Československý právní řád odpovídá přijatým mezinárodním závazkům, bych chtěl poznámenat, že pokud se týče článku 19, uvedeného paktu, který v odstavci 1, 2 má znění: "Každý má práva zastávat svůj názor bez překážky, každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vytvářet, přijímat a rozšířovat informace a myšlenky všechno druhu, bez ohledu na hranice ať už ustále, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby". Je třeba jasně konkretizovat omezení uvedená v odst. 3 tohoto článku. V odstavci 3 je uvedeno, že omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a že jsou nutná:

- a) k respektování práv nebo pověsti jiných
- b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného porządku
nebo veřejného zdraví nebo morálky

Pokud by se při výkladu čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech mělo použít omezení uvedených v odstavci 3) pokud jde o možnost využití těchto práv čl. 19 mým klientem Františkem Stárkem, musejo by se konkrétně uvést v čem je to činnost a tedy jimi publikované články ve VOKNU a VOKNOVINÁCH podléhají shora uvedeným omezením to jest, v čem nerespektují práva či pověst jiných nebo v čem narušují ochranu národní bezpečnosti, veřejný pořádek, veřejné zdraví nebo morálku.

Avšak mezinárodní právo šlo ještě dál. Na Videňské následné schůzce KBSE byl přijat dokument, v kterém se v článku "Informace" uvádí, že zúčastněné státy budou: "dovolovat jednotlivým osobám, institucím a organizacím při respektování práv duževního vlastnictví vč. autorského práva, získávat, vlastnit, reproducovat a rozšířovat jakékoli (zdůrazňuje slovo jakékoli) informační materiály. Za tímto účelem budou odstraňovat všechna omezení, jež jsou neslučitelná s výše uvedenými závazky podle mezinárodního práva a mezinárodními závazky.

Toto ustanovení je jednoznačné, jeho semantický a logický výklad je rovněž jasný a nelze mít v tomto případě jakékoli pochybnosti o obsahu tohoto textu. Upozorňuji na to, že zde již nejsou uvedena ani ta omezení, která obsahuje článek 19, odst. 3) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, která jsou zmíněna při výkladu tohoto článku. Zde jde právě o onen posun v mezinárodním právu, když toto ustanovení Videňské následné schůzky je ještě pregnantrějším výrazem možnosti uplatnění práva svobody projevu.

Dominívám se proto, že obžalovaný Stárek jen realizoval svoje právo podle výše uvedených mezinárodních norem. Kdyby soud přesto dospěl k závěru, že obžalovaný Stárek formálně naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu pobuřování, musí se soud vyrovnat s mezinárodními závazky přijatými ČSSR. Je nepochybně a vedoucí představitelé ČSSR prohlásili, že ČSSR v tomto smyslu splní. Pro soud je pochopitelně závazný právní řád v době jeho rozhodování - ovšem je nutno se vyrovnat s tím, že současná podoba § 100 tr. z. bude změněna nebo že tento § bude vůbec zrušen. To je možno podle mneho názoru udělat jedině tak, že soud promítne tyto skutečnosti do hodnocení materiální stránky trestného činu - do hodnocení kritéria společenské nebezpečnosti a potom by ovšem měl dospět k závěru, že stupeň společenské nebezpečnosti je v tomto případě nepatrný a čin, jehož stupeň nebezpečnosti je nepatrný - není trestným činem.

Soud by měl pečlivě zvážit a zkoumat, zda v daném případě jsou naplněny zbnaky skutkové podstaty tr. činu pobuřování podle § 100, zda v případě mého klienta jde skutečně o protisocialistické útoky a vynést rozhodnutí, které by obstálo ve zkoušce času a nebylo jen výrazem momentální trestní politiky. Jen takové rozhodnutí může být spravedlivé.

Navrhoji proto, aby věc mého klienta byla jako přestupek podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupena žodnímu výboru k projednání v přestupkovém řízení. Současně navrhoji, aby můj klient byl z vazby propuštěn na svobodu.

Pokud jde o moji klientku Ivu Vojtkovou, platí zde vše to, co jsem řekl v případě klienta Stárka. Není možno pomáhat tomu, kdo se nedopustil trestné činnosti, pomoc k přestupku není možná. Navrhoji proto, aby byla zproštěna podle § 226 písm. b) tr. ř. obžaloby.

informační materiály. Zdůrazňuji, že tedy o rozšiřování informačních materiálů bez omezení!! Za tímto účelem budou odstraňovat všechna omezení, jež jsou neslučitelná s výše uvedenými závazky podle mezinárodního práva.

Má-li soud respektovat tento závazek mezinárodního práva při současné existenci § 100 tr. z., může tak učinit dvojím způsobem.

Za prvé - s přihlédnutím k tomu, co jsem již přednesl, bude soud pečlivě zkoumat, zda-li jsou naplněny všechny znaky § 100 - zejména subjektivní a objektivní stránka tohoto trestního činu. To lze jedině tak, že inkriminované články v časopisech VOKNO a VOKNOVINY posoudí s významem slova pobuřování a s možností, zda do jaké míry uvedené projevy mohou vyvolat nepřátelskou náladu. Měl by tak učinit s ohledem na probhající demokratizaci, na mnohem volejší míru vyjadřování & svobody, jak o tom svědčí články nejen v sovětském, ale i československém tisku.

Některé z nich jsem citoval ve své závěrečné řeči před soudem I. stupně, nechci se opakovat, ale všechny čtete nejen politická a kulturní periodika, v nichž se dočítáme o mnohem, co by ještě nedávno samo o sobě mohlo být považováno za trestný čin pobuřování. Soud by měl zvážit, že v Československu vycházejí další periodika bez oficiálního povolení, v nichž rovněž vycházejí obdobné články jako jsou ty, pro které je stíhaný můj klient František Stárek, přičemž autori těchto článků stiháni nejsou. Učiní-li tak soud, pak by měl dospět k názoru, že nejsou naplněny ani formální znaky subjektivní a objektivní stránky skutkové podstaty podle § 100.

Za druhé - i kdyby soud dospěl k názoru, že formální znaky skutkové podstaty naplněny jsou, zůstává posoudit materiální stránku skutkové podstaty, kterou je společenská nebezpečnost. Pak právě s přihlédnutím k mezinárodním závazkům ČSSR by měl soud dospět k názoru, že společenská nebezpečnost je nepatrná a pak nejdé o trestný čin. Jednání Františka Stárka tak napříruje skutkovou podstatu přestupku podle § 5, odst. 1, zák. 50/61 - zákona přestupkového. To vše mě vede k jedinému závěru - k návrhu, aby odvolací soud odle § 258 odst. 1, b tr. r. zrušil rozsudek soudu I. stupně podle § 259 odst. 3 tr. z. zprostil mého klienta obžaloby z trestného činu pobuřování a postoupil věc národnímu výboru jakožto orgánu přestupkového řízení.

Proteže můj druhý klient Iva Voitková je stíhána pro pomoc k trestnému činu potužování a pomoc k přestupku není možná, navrhoji, aby i ona byla zprostěna obžaloby.

Rozsudek z Ústí nad Orlicí pravomocně potvrzen

Dne 28. srpna proběhlo odvolací řízení s Ivou a Čuňasem u Krajského soudu v Hradci Králové. Účastnilo se ho přibližně na 50 přátel obžalovaných, mezi jinými 2 současní milovní Charly 77, zástupci výkonného vedení USA a Velké Británie, Mezinárodní helsinské federace a několik členů VONS. Rozsudek z 28. června byl říčkárem potvrzen, takže Franta bude mezi námi nejdříve v září 1981 a kvůli té době skončí podmínka.

Otiskujeme závěrečnou obhajovací řeč pana advokáta Milana Hulíka, přinášející zajímavý pohled na osudující paragraf 100 - pobuřování.

Dopisy z vazby

V jednom ze svých dopisů z hradecké vazby píše František Stárek, že ho velice mrzí neúčast na společenském dění. Všichni, kteří ho znají, tomu jistě věří.

Cílem autorů bylo vybrat z korespondence Ivě Voitkové ty pasáže, v nichž se František dotýká některých událostí, jakožto i informovat o jeho dobrém psychickém stavu.

Dopis č. 1 nebyl doručen

Dopis č. 2

13. března 1985

... jsem teď obviněn z pobuřování, a to ve 3 odst., což se honoriuje 1 až 5 lety. Jako vždy uvažuji raději s horšimi variantami, což by v tomto případě představovalo tak asi 4 roky. Z toho předpokladu budu zatím vycházet, ale ty se nijak neděls, vše se ještě může změnit.

... teď, když nemám možnost zasahovat do věcí veřejných, alespoň v soukromě chci udělat krok, který jsem chtěl udělat už dávno - chci si tě vzít jednou provždy za ženu. I když asi na chvíli nepochybují, že budete souhlasit, pro vlastní klid připojuji několik řádků, které asi označíš za kaciřské, ale přesto vam v

úrahу i tyto skutečnosti. Je možné, že se vrátím až v r. 93. po dlouhodobém věznění se budu těžko adaptovat na normální život, bude mi přes 40 let ...

... svou životní cestu jsem si sám vybral a vnitřně jsem presvědčen o její pravosti. Když tedy dám ochromady tato dva hlediska (soukromé i veřejné) musím přiznat, že jsem šlasten. Víš, že nemám rád velká slova, ale tohle nešlo vyjádřit jinak.

Dopis č. 3

27. března

Spíadilky se dostávám k novinám, hlavně mě zajímají rozsudky nad našimi přátele. Bohužel zrovna článek o Magorovi ještě nečísl., jen z druhé ruky vím o výsledku.

... pozdravuj všechny naše přátele, a to jako bych k vás mnohem pozdravoval.

Dopis č. 4

9. dubna

V zprávách napiš. Svoboda jsem si se zájmem přečetl recenze na knihu Josefa Hanbelta 'České literatury'. Jako ukázka je mimo jiné madalton Josefa Dobrovského, s jehož žádostí němohu souhlasit. Proti 'skutečnému' vlastenectví Dobrovského stává iracionální vlastenectví Jungmannovo. Ja si napopak myslím, že D. byl spíš "studený čumák" s taková chladná věda nedokáže nikdy něco probajovat. Naproti tomu Jungmannovy romantické ideály o vzkříšení čestiny (byl z hlediska Dobrovského iracionální) podlehlé recesoriálnímu snažením, mafii a jak skutečnost ukázala, měly čarce pohnout zdánlivě nepřekonatelnými překážkami. To má myslit plnosť obecnější.

Svobodně slovo nedávno psalo, že na zadní straně novin Rockfesta je fotka Hlavcy s Gottem nazývanou Národní usmrťení. Cha, cha, cha ...

... co se tyto fot. které jsi mi kouplil, tak to jsem se někdy zasmál. Mám jen takovou poznámku - aby nevyšly z módy, než se vrátím ...

... kluci musím se přiznat, že tady stále prohrávám v Člověče, nezlob se

Dopis č. 5

22. dubna

... mám o Tabe - tract., brýlím se Tvého ouvínání...

Děkuji za hrdlu, musím ocenit jeho profesionální úroveň, jenž bys už kta pořídil do hry bafky.

Užila se mi Kubíková pořádka, tam mám osi vyřešeno, v čem Kubu podporovat, i když cesty literátů nejsou životě pojednány ...

Dopis č. 6

9. května

Každý vyjadřuje své, já nejsem nemocen. Já si napopak přejí, aby byl nemocen - to by mohlo znamenat eskortu do všeřínské nemocnice na Pankráci. Každá změna je všera. Z toho můžeš usoudit, že jsem zdrav.

... v některé ze zde vložené hrouti z toho, že je před námi vikend, mě je to celkem jedno - v měsíci mám 20 měsíců vaření za sebe, takže se dá novorít o jakési profesionality. Jen v neděli nejsou noviny, což mě vydává z rýmu.

Podzívávám s autorem Stalinovy biografie jsem s nařízením čelil, jen bude as. autorovi povolit, aby se tento do životopisu vrážel - to by možná vedlo k rehabilitaci Enny Maříčkové.

Dopis č. 7

21. května

Ted pozor - dle mých pesání týkající se mne. Chci, aby s věcemi tyto skutečnosti - při vynesení rozsudku neofijmu žádaj výrok, který by mne uznal vinným a tento svůj postoj v žádém případě nezměnil. Z toho vyplýne, že nebudu požádat ostatní žádat o použitelné propuštění, protože tam bych se tento rozsudek příjal.

... i stejnou se musím vrátit k četbě ustředního deníku. Včera jsem v jeho sobotní příloze přečetl článek výkazující se smrti Jana Palacha. Vytočil mne do běla. Autr pošpinil památku nejen Jana Palacha, ale neplímo i těch, kteří za Velké vlastenecké války skákali opácaní granáty pod fašistické tanky. To vyplývá z jeho tvrzení, že kdo dobrovoltě umírá, třeba za přesvědčení, je psychopat. Článek bezesporu napříkupí skulkovou podstatu trestního činu hanibáli rasy, národa, přesvědčení. Já tedy jen uvažuji, na koho mám podat trestní oznamení - zde na autora, na šéfredaktora nebo na oba současně. Když už jsem u tisku, jestě ke brásku. Jsou tam dva sloupce, do kterých Vojta Lindauer všechni historii čs. undergroundu do roku 1976. Charakterizuje týchto jako virtuální tanec mezi vejci. I když jsem Lindauerovi nakloněn, považuji ho za největšího z trpaslíků, můžu se piát. Kde je novinářská etika, když bylo nutné nechat tolik provést nevyčleněných?

Dopis č. 8

4. června

Hlavně nebud smutná, vždyť jak praví klasik: "... veselejší se nestanem, tak proč bychom smutní být měli". Já vím, že to má vždycky horší ten, co zůstane venku, než ten, co sedí.

Dopis č. 9

18. června

... pohledy, které dostávám jsou většinou z běhu ulic Politických vězňů a jsou na nich desítky podpisů; to je pro mne velice zavazující a povzbuzující.

... článek v Krnenu Naši v cizině mě nijak neohromil. Jestli to má být jedna z těch senzací, o kterých mluvil Sýs na plenárnce v Dobříši, tak to se drží dost při zemi. Myslím, že kdyby uveřejnili naši obžalobu, byla by to větší senzace.

Dopis č. 10

2. července

Nedávno jsem četl v MF, že se Půlnoci nepodařil koncert v Edenu. Pokud tomu tak je, mám jen jedno vysvětlení. Ruku v ruce s mřavní krizí jde i tvůrčí...

Dopis č. 11

16. července

Někdo mi пиše, že Standa Devátý držel 2x hladovku a vždycky ho pustili. Mezi řádky tak truchu navrhuje, že by to byla cesta i pro mne. Já si to ale nemyslím. Ne že bych měl strach o svoje pandero, ale legalizaci nezávislých sdělovacích prostředků bych hladovkou asi neprosadil.

Dopis č. 12

30. července

... dostal jsem také pohledy od Vrátil Brabence z Kanady. Píše, že ho Půlnoc nijak neradchla. že je to moc komerční a že se diví, jak se kluci dali lehko ochočit atd. Mluví mi z duše.

... rozsudek raději komentovat nebudu, aby cenzura propustila dopis. Mohli bych se třeba dopustit urážky popř. útoku na st. orgán. Panu Huiíkovi jsem psal, že jsem odůvodněním zklamán, co do úrovně a on mi to teď v odpovědi potvrdil.

... v pondělí 24. 7. dopoledne jsem na chvíli ztratil vědomí. Když jsem se probral, byl jsem zpocený a prý také křídově bílý. Hned jsem se nahlásil k lékaři a tak mě tam ve středu předvedl. Hezky si se mnou povídala. V pátek jsem byl odvezen do civil. nemocnice na EKG. Od té doby se cítím normálně, jsem jen trochu unavený.

Dopis č. 13

13. srpna

... cílum se lépe ...

Minulou sobotu vyšel v RP na str. 3 článek, který mě opět pěkně vytocil. Dostanu-li tady infarkt, tak právě z této tiskoviny. Uvedený výtisk prosím sežen a až se Marek vráti, přečti mu ho a rádně vysvětli onen článek. Jedna poznámka v něm se Marka přímo týká. Naše děti musíme vychovávat v pravdě.

Zprávy VIA PRAHA CS 038/89/14

29. 6. 1989

Solidarita s Františkem Stárkem

Za výraz hlubokého úpadku naší společnosti považuje soudní proces s Františkem Stárkem a Ivou Vojtkovou KPP. Lvíádi se to v dokumentu tohoto klubu z 27. 6., který podepsali jeho mluvčí Roman Rákosník, Lubor Kohout a Alois Nedvěd. Dokument hodnotí práci Františka Stárka na poli kultury jako velmi záslužnou. František Stárek zasvětil ve prospěch mladé generace všechn svůj volný čas. Dokument upozorňuje, že F. Stárek je po Ivanu Jirousovi druhým souzeným aktivistou nezávislé kultury. Smyslem této soudních procesů je podle dokumentu snahe o umlčení naší nezávislé kultury. V dokumentu se uvádí: "Ivan M. Jirous, Fr. Stárek a Petr Čibulka - tři muži, kteří nejvíce vadí, neboť svoji kulturní činnost nikdy neskrývali. Tři muži, bez nichž si nelze představit nezávislou kulturu 70. a 80. let, tři muži, kteří za ni trpěli léta v žalářích."

Na okresní soud v Ústí nad Orlicí se obrátilo i 25 chomutovských občanů, kteří protestují proti soudnímu procesu. Podobné dopisy jsou odesílány i z dalších míst severních Čech. Signatáři těchto dopisů organizují rovněž protestní řetězovou hladovku. V dopise z Chomutova se uvádí doslova:

"Právě edice Vokno, jejímž je František Stárek redaktorem, plně nahrazovala a doplňovala ty vydavatelské edice, které bohužel nemohly plnit a neplnily svou funkci tak, jak bychom si my čtenáři přáli. Ze jto činnost redaktora, která je úzce spjata s občanským postojem Fr. Stárka, jsme mu zapomínali poděkovat. Za každou přečtenou stránku jsme si v duchu měli říct: Děkujeme, pane Stárek. V době, kdy edice Vokno tišila náš čtenářský hlad, jsme si vůbec neuvědomovali její pravou hodnotu. Až po bezprávním a bezostyšném přerušení činnosti Vokna jsme si plně uvědomili to obrovské prázdro, které po jeho činnosti zůstalo".

VIA PRAHA CS 041/89/5 10. 7. 1989 /začalo 7. 7./

Vystoupení účastníků Karavany míru na obranu politických vězňů

Divadelní Karavana míru uspořádala ve dnech 5. až 8. 7. řadu divadelních představení a scénických pořadů v pražském PKOJF. Většina divadelních představení uskutečněných v PKOJF večer 6. 7. byla věnována československým politickým vězňům či pronásledovaným představitelům nezávislé československé kultury. Jednotlivé soubory věnovaly svá vystoupení Petru Cibulkovi, Františku Stárkovi, Ivanu Jirousovi, Otovi Veverkoví, Jiřímu Tichému a Vlastě Chramostové, která byla nedávno odsouzena k podmíněnému trestu odňtí svobody. Následujícího dne ráno oznámil ředitel M-artu, umělecké agentury nedávno zřízené ÚJV SSM, která zajišťuje organizaci pobytu Karavany míru v Československu, vedoucím všech vystupujících uměleckých souborů, že budou-li jejich představení naděle věnována čs. politickým vězňům, bude tím ohrožena účast brněnského Divadla na provázku na cestě Karavany míru po západní Evropě.

I přes tuto výhrážku věnoval polský divadelní soubor Teatr osmého dnia své vystoupení čs. politickým vězňům. Dne 8. 7. odpoledne vystoupilo na letní scéně rockové hudební seskupení Kuličky z Nového Bydžova, které věnovalo jednu ze svých písní herečce Vlastě Chramostové.

Dne 8. 7. končilo večerní vystoupení italského souboru Teatro nucleo scénkou nazvanou Apokalypsa, kterou soubor věnoval "jednomu dramatikovi z Československa". Poté byl z reproduktoru puštěn hlas Václava Havla, který četl úryvek ze své knihy Dopisy Blže. Reprodukce tohoto zájmemněho zvukového záznamu byla součástí dramaturgie představení. Pestry divadelní program pokračoval až do pozdních nočních hodin. Tím také československé vystoupení Karavany míru skončilo. Prezident Karavany míru noskytl dne 8. 7. během tiskové konference rozhovor Československé televizi. Se způsobem, jakým byl rozhovor zkrácen a vysílán téhož večera v pořadu Aktuality, nebyl prezident Karavany míru Nicolas Peskine spokojen, protože sestříh změnil smysl jeho slov. Karavana míru se nyní přesouvá do Berlína a poté bude putovat několika zemími západní Evropy.

VIA PRAHA CS 042/89/2 13. 7. 1989 /začalo 12. 7./

Solidarita s Františkem Stárkem

Osm nezávislých samizdatových vydavatelství vydalo dne 12. 7. prohlášení s názvem Solidarita s Františkem Stárkem. Lidové noviny, Informace o Chartě 77, Revolver revue, Magazín SPUSA, VIA, Originální videojournal, Alternativa a Prostor ve svém prohlášení níj. uvádějí: "Časopisy Vokno a Voknoviny jsou neodmyslitelnou součástí nezávislé publicistiky v Československu. Vyzýváme všechny redaktory samizdatové produkce, aby tr. postihu Františka Stárka věnovali maximální pozornost. Apcílem na veřejnost sama i v zahraničí, aby protestovala se stejným důrazem, jako kdyby šlo o Lidové noviny, Infoch nebo o Václava Havla." Připomínáme, že František Stárek, vydavatel samizdatových časopisů s undergroundovým zaměřením Vokno a Voknoviny byl dne 28. 6. odsouzen k trestu odňtí svobody na tři a půl roku se zařazením do II. NVS. /Viz VIA CS 036, bod 9/.

VIA PRAHA CS 043/89/4 17. 7. 1989 /začalo 15. 7. 1989/

Solidarita s Františkem Stárkem

Žádost o zastavení všech perzekuci nezávislé kultury v Československu a o okamžité propuštění Františka Stárka podepsalo do 3. 7. 1989 už 678 občanů. Jsou mezi nimi spisovatelé František Pavláček, Zdeněk Rotrekl, Lukáš Vaculík, Václav Havel, Martin M. Šimečka, Milan Lhde, Lenka Procházková, Eva Kantúrková, Karel Pecka a Miroslav Zíkmund, básníci Přemysl Rut, Andrej Stankovič, Petr Kabeš a Pavel Šur, literární vědec Miroslav Červenka, literární a divadelní kritici Sergej Machonin a Milan Jungmann, filozof Ladislav Hejdánek, hudební kritik Jan Rejžek, scénárista Jiří Křížen, herečka Vlasta Chramostová a

pisničkař Petr Lutka. Osmnáct občanů z České Skalice, Náchoda, Trutnova a Nového Města n. Metují zaslalo čs. ředitelství protest proti odsouzení F. Stárka a I. Vojtkové. K hlavnímu líčení a k rozsudku nad F. Stárkem, který byl za vydávání undergroundových časopisů Vokno a Voknoviny dne 28. 6. odsouzen Okresním soudem v Litni nad Orlicí k dvěma a půl rokům odňatí svobody v II. NVS, vydal Výbor na obranu Františka Stárka dne 14. 7. prohlášení, které obsahuje podrobný popis hlavního líčení; přílohu tvoří závěrečná řeč Františka Stárka před soudem.

VIA PRAHA CS 044/89/5 20. 7. 1989 / započato 19. 7./

Protesty proti odsouzení Františka Stárka

Dne 20. 7. zaslalo 131 občanů, z nichž převážná část žije na Moravě, generálnímu prokurátorovi ČSSR protest proti nespravedlivému odsouzení Františka Stárka. Signatáři dopisu se odvolávají na článek 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a článek 20 Listiny ČSSR, v nichž je zakotveno právo na svobodu projevu. Za správnost podpisů uvedených pod tímto protestem ručí Petr Kumžák, Josef Mráček, Michal Šverdík, všichni z Prostějova. K protestní petici proti trestnímu stíhání Františka Stárka, kterou organizuje výbor na jeho obranu, se připojilo dalších 150 občanů. Tento protest, zaslany Federálnímu shromáždění, předsednictvu vlády ČSSR, ministrům spravedlnosti a vnitra, podneslo do 18. 7. celkem 828 občanů.

VIA PRAHA CS 045/89/3 24. 7. 1989 / započato 21. 7./

Joan Baezová projevila zájem o zakoupení archívů Petra Cibulky

Americká folková zpěvačka Joan Baezová, která v měsíci červnu koncertovala také v Bratislavě projevila zájem o zakoupení hudebního a dokumentárního archívů Petra Cibulky. Tento archív je nyní v držení orgánů Státní bezpečnosti, která jej zabavila při domovních prohlídkách provedených v bytě Petra Cibulky a v byte jeho matky a jeho přítelkyně ionti v říjnu, kdy byl Petr Cibulka vzat do vazby a současně proti němu bylo zahájeno trestní stíhání pro trestné činy spekulace, nedovoleného podnikání a pobufování. Přestože je archiv vězněného Petra Cibulky nyní zabaven, soud jeho případné propadnutí nebo zabráni nevyslovil a proto zůstává zatím jeho majetkem. Joan Baezová by ráda zachránila kulturní hodnoty, které Cibulkův archiv obsahuje. Proto se obrátila dopisem na Petra Cibulku, jeho matku Vérnu Cibulkovou a krajského prokurátora Indru. V dopise Petru Cibulkovi Joan Baezová píše: "Jak víte, snažím se odkoupit Vaši sbírku hudebních skladů, nahrávek a časopisů, tedy Vaš archív. Jesem ve styku s Vaší matkou a Vašimi přátele. Doufám, že se nám nás zámrér zdaří. Já a mý přátele Vám zasláme pozdravy a přejeme Vám co nejvíce naděje a odvahy, jak jen odtud můžeme. Věřím, že se mi jednou podaří se s Vámi sejít. S láskou Joan Baezová." V dopise krajskému prokurátorovi JUDr. Indrovi Joan Baezová informuje o svém zámréru archív Petra Cibulky odkoupit a sděluje své přání mít, jestliže bude koupě možná, k archívům přístup být osobněm nebo prostřednictvím svého zvoleného zástupce. Tím má být po dobu, kdy bude Petr Cibulka vězněn, ing. Eva Viňáková z brněnského Divadla na provázku. Zpěvačka Joan Baezová je známa svými častými vystoupeními na obranu nespravedlivě pronásledovaných lidí v různých částech světa.

VIA PRAHA CS 047/89/3 3. 8. 1989

Obnovení činnosti českého centra Pen-klubu

Dne 1. 8. proběhla první schůze obnoveného centra českého Pen-klubu. Pen-klub je nevládní organizací spisovatelů a má svá centra, která sdružují významné literární autory v mnoha zemích světa; světové centrum Pen-klubu sídlí v Londýně. České centrum této autoritativní spisovatelské organizace nevyvíjelo téměř dvě desítky let žádnou činnost pro překlady, které byly kladený mocenskými orgány po okupaci Československa vojsky pěti zemí Varšavské smlouvy, a v důsledku takzvané normalizace. Během této doby některí členové výboru českého centra Pen-klubu zemřeli, čímž výbor přestal být usnadnitelnostupný. Na jaře letošního roku vyzvala skupina spisovatelů tento výbor, aby obnovil činnost. Podle stanov československého Pen-klubu je výbor jediným výkonným orgánem centra Pen-klubu v období mezi valnými hromadami centra, které je výbor povinen svolat vždy v prvním čtvrtletí každého kalendářního roku. V průběhu schůze, jíž byla formálně činnost českého centra obnovena, byl do výboru kooptován další členové, aby měl - jak ukládají stanovy - dvacet členů. Členy výboru českého centra Pen-klubu tedy nyní jsou: předseda Jiří Mucha a členové Josef Nesvadba, František Rezačová, František Kafka, Lumír Čivný, Hela Volarská, Miroslav Holub, Marie Bělohradská, Ivan Klíma, Karel Šiktanc, Václav Havel a Zdeněk Urbánek. Tento výbor ihned použil své znovu nabité schopnosti usnášet se a přijal nsi 20 nových členů českého centra, mezi němž

Jaroslava Kořána, Josefa Volka, Františka Nepila, Janu Štroblovi, Milana Líhdeho, Jana Trefulku, Evu Kantůrkovou, Ondřeje Neffa, Josefa Hiršala, Josefa Šimona a Alexandru Berkovou. Mezi nově přijatými členy jsou jak spisovatelé, kteří nemohou v Československu oficiálně publikovat, tak i spisovatelé oficiálně uznávaní a členové oficiálního svazu spisovatelů. Tajemníci českého centra Pen-klubu zůstává Marta Kadlecíková. Na schůzi ustavil výbor čtyři pracovní komise a to komisi organizační, členskou, sociální a programovou. Český Pen-klub chce usilovat o to, aby vytvořil prostor pro setkávání literárních tvůrců ze všech tří sfér české literatury, tedy sféry oficiální, samizdatové a exilové a přispět tím k opětnému sjednocení české literatury. Účastníci schůze českého centra se podle komunikační, které bylo o schůzi vydáno, zabývali také postavením spisovatele ve společnosti a vyjádřili se k případům porušování lidských práv a etických norem, které podle komunikační negativně ovlivňují plné uplatňování spisovatelské práce. Schůze zaslala dopis prezidentovi ČSSR Husákovi, v němž žádá udělení milosti Ivanu Jiřousovi. Další dopis byl zaslán světovému centru Pen-klubu do Londýna; obhajuje britského spisovatele Salmanna Rushdieho, jemuž hrozí smrt po výzvě již zemřelého Imáma Chomejního za román Satanické verše. Dále byly odesány dopisy ruskému, litevskému, maďarskému a polskému Pen-klubu.

Některým nepublikujícím autorům bylo na schůzi Pen-klubu zabráňeno v účasti, a to Václavu Havlovi, který byl více než tři hodiny zadržován a formálně dotazován na provoání Několik vět, Janu Tretulkovi, Evu Kantůrkové, Milu Šimečkovi a Milu Jungmannovi. Václav Havel se však po propuštění na závěr schůze ještě dostavil.

Podle některých zúčastněných lze obnovení činnosti Pen-klubu považovat v této ohledu za významný úspěch.

VIA PRAHA CS 049/89/8 10. 3. 1989

Další vývoj trestní věci proti Petru Cibulkovi

Koncem června t. r. začalo seznamování s výsledky vyšetřování v trestní věci proti Petru Cibulkovi /viz VIA CS 036/6/. Jak známo, Petr Cibulka je od 14. 10. 1988 ve vazbě v Brně-Bohunicech jako obviněný z tr. činu potužování, nedovoleného podnikání a spekulace, jichž se měl dopustit zejména rozšířením hudebního samizdatu. Nyní došla zpráva z kruhu blízkých obhajobě, že Petr Cibulka stále studuje vyšetřovací spis, obsahující mnoho lžící stran, a to denně od 8 do 16 hodin. Je ve velmi dobrém psychickém stavu a těší se naa projednávání věci u soudu. Všechno totiž nasvědčuje tomu, že po došetření věci bude prokázáno, že nejenže nemá z rozšířování hudebních nahrávek žádný zisk, nýbrž že taž činnost byla značně ztrátová. Tento názor nezastává pouze Petr Cibulka, nýbrž i jeho obhájce. Vzhledem k velkému rozsahu věci se očekává, že hlavní líčení by se mohlo konat na podzim nebo v zimě. Petr Cibulka došel do věznice hanlivý dopis, podepsaný jménech všech dělníků n. p. Motorpal Jihlava, Josefa Jarolímkem. VB v Polné odložila tr. oznamení na pisatele tohoto dopisu, neboť bylo zjištěno, že jde o emeritovanou osobu, která v Motorpalu repreducuje a na uvedené adresu nebydlí. Obhájce P. Cibulky dr. Jiří Machourk vyjádřil uspokojení nad tím, že VB zjistila, že dělníci Motorpalu nemají s tímto nechutným dopisem nic společného. Nadále trvají potíže s korespondencí Petru Cibulky. Ačkoliv korespondence obviněného s obhájcem nepodléhá podle tr. rádu od začátku seznamování s výsledky vyšetřování cenzuře, odmitá správa věznice převzít dopis od P. Cibulky pro jeho obhájce v zaepené obálce. Stížnost dr. Indra jako neodůvodněnou zamítl a dr. Machourka požádal, aby toto jeho stanovisko bylo přezkoumáno Generální prokuraturou.